

İslam, Hem Laikliği Hem De Siyasi Teolojiyi Reddeder!

20. yüzyılda Carl Schmitt adlı bir Alman düşünür “siyasi teoloji” terimini popüler hale getirmiştir. Bu terim teoloji ile siyaset arasındaki ilişkiye işaret etmek için kullanılmıştır. Schmitt, ulus-devletin aslında Hıristiyan geleneğinden gelen dini kavramlar kullanılarak kurulduğuna inanıyordu. Schmitt, bu kavramların Hıristiyan geleneğinden aktarıldığını ve bugün laik siyaset olarak adlandırdığımız şekilde yeniden formüle edildiğini varsayımıştır. Kendisinin de ifade ettiği gibi, “Modern devlet teorisindeki tüm önemli kavramlar, sadece tarihsel gelişimleri nedeniyle değil, “Hıristiyan” teolojisinden devlet teorisine aktarılmış seküler teolojik kavramlardır; örneğin yüce tanrı, yüce yasa koyucu haline gelmiştir ancak aynı zamanda metodolojik yapısı nedeniyle bunları tanımak, bu kavramları sosyolojik bir perspektiften ele almak için gerekli bir hale gelmiştir.”

Carl Schmitt'e göre, otoritesi sorgulanamayan her şeye gücü yeten tanrının teolojik kavramı, ulus-devlet yapısına aktarılmıştır. Bu yüzden artık otoritesi sorgulanamayan devlet olmuştur. Kullanılan bir başka fikir de tanrının varlığının arızı ya da tesadüfi değil, zorunlu olduğu, dolayısıyla ulus-devletin varlığının da zorunlu olduğuyla ilgilidir. Şimdi Schmitt'in ulus-devlet analizine katılırsanız da katılmazsanız da bu, şu önemli soruyu gündeme getirmektedir; Batılı fikri gelenek, neden teoloji ve siyaseti ayrı bir şey olarak kabul ediyor? Schmitt'in tartışmasında örtülü olan, teoloji ile siyasetin birbirinden ayrı olduğu ve teolojik kavramların ulus devlete aktarılabilmesi için önce onların laikleşmesi gerektiği varsayımdır.

İtalyan filozof Roberto Esposito, “İki” adlı kitabında “siyasi teoloji” ifadesinde gizli olan çatışmayı tartışıyor. Nitekim Esposito, siyaset ve teoloji arasındaki bağlantının, Hıristiyanlığın Roma hukukuyla buluştuğu geçmiş yüzyıllara dayandığını açıklıyor. Her birinin diğeri üzerinde bir etkisi olup bize bugün, Roma Katolik geleneği olarak adlandırdığımız şeyi vermiştir. Ancak saf teoloji (ya da esasında Hıristiyanlık) ile siyasi-hukuki kanunun (ya da Roma hukuku ve devlet yönetiminin) arasındaki bu birleşim, ideal olmamıştır. Ayrıca Esposito'nun açıkladığı gibi, teolog ve siyasetçi bir diğeriyle bütünleşmeye çalışmakta olup ikisi arasındaki çatışma, Batı tarihinin çoğunu belirleyen şeydir. Batı geleneğinde teoloji ve siyaset arasındaki bu bölünme, İncil'deki şu sözlerde somutlaşmıştır: “Sezar'ın hakkını Sezar'a, tanrının hakkını tanrıya verin.”

Teoloji ile siyaset arasındaki bu çatışma, ne yazık ki Müslümanların karşı karşıya kaldığı bir sorun haline gelmiştir. Nitekim sömürgecilik asrıyla birlikte Hilafetin kaldırılması ve Müslüman ülkelerin ulus devletlere bölünmesi gelmiştir. Ulus devletin yükselişiyle birlikte de laikliğin güçlü bir şekilde dayatılması gelmiş ve bu da şeriatın siyasi alandan uzaklaşmasına yol açmıştır. Ancak siyaset ve teoloji arasındaki bu tür bir ayırımın, İslami bağlama tercüme edilmesi mümkün değildir. Hatta “teoloji” kelimesinin kullanılmasını, İslami geleneğe karşılığını bulmaya çalıştığımızda bir sorun haline gelmektedir. Batılı akademisyenler bazen “teoloji” ile kelam ilmini karıştırmaktadır. Ancak bu eşleştirme yanlıştır. Zira İslam tarihinde kelam ilmi, fikri bir ihtisas olması itibarıyla usul-i fıkıh, tefsir ve hadis şerhleri gibi Müslümanların diğer birçok ilmiyle derinden iç içe geçmiştir. Tabi en önemlileri Kur'an ve Sünnet olan bu son ilimler, İslami kaynaklardan şerh hükümleri istinbat etmek için kullanılmaktadır. İşte ister özel, ister genel, isterse “siyaset” olsun Müslümanların tüm işleri için öğrendikleri bu şerh hükümlerdir.

Allah Subhanehu'nun Kitabı'nda ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetinde, ister ibadetler, ister hadler, isterse muamelemler olsun tüm meseleleri bulmaktayız. Peki İslam kültüründe teoloji ile siyasetin arasını ayıran çizgi, nereye çizilecektir? Basitçe bu mümkün değildir. Zira İslam'da siyaset, siyase etmek, yani insanların işlerini, İslam'ın bize getirmiş olduğu hükümlere göre gözetmektir. Nitekim meşhur alim ve tarihçi İbn-i Haldun Mukaddime kitabını yazdığında bu noktayı çok net bir şekilde açıklamıştır: “Siyaset ve mülk, yaratılanların kefaleti ve Allah'ın, aralarında Kendi hükümlerini uygulaması için kulları arasındaki Halifesidir; Allah'ın yarattıkları ve kulları hakkındaki hükümleri, ancak bir hayır ve kanunlarında şahit olduğu gibi maslahatların gözetilmesidir”; bu nedenle dini kanunlardan maksat, insanları, gerek Allah gerekse diğer kardeşleriyle olan tüm ilişkilerinde bu yola tabi olmalarını sağlamaktır.

Batılı Hıristiyan inançları ile İslam arasındaki çelişki, Hristiyanların, “Sezar'ın hakkını Sezar'a, tanrının hakkını tanrıya verin” sözü ile İslami nâsıların arası karşılaştırıldığında daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki Kur'an-ı Kerim bunu açıklamıştır. Zira Allah Subhanehu şöyle buyurmuştur: **الْيَوْمَ بَيَّنَّا لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ** “Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı beğendim. Kim, gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere açlık halinde dara düşerse (haram etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” [Maide 5] Bu ayet, İslam'ın kapsayıcılığını teyit etmektedir.

İslam şeriatının, hayatımızı kapsamadığı hiçbir yön yoktur. Zira Allah Subhanehu şöyle buyurmuştur: **وَأَنْ أَحْكُمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ** “Aralarında Allah'ın indirdikleri ile hükmet. Onların hevalarına tabi olma ve Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni saptırmalarından sakın.” [Maide:49] Bu ayet, Müslümanların sadece İslami hükümlere uymakla yükümlü olduklarını açıklamaktadır.

Allah Subhanehu şöyle buyurmuştur: **أَفَنُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ** “Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası dünya hayatında ancak rüsvaylık; kıyamet gününde ise en şiddetli azaba itilmektir. Allah sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir.” [Bakara 85] Bu ayet müminleri, İslam'ın yönlerini göz ardı ederek hevalarına göre seçim yapmaları durumunda olabilecekler hakkında uyarılmaktadır.

Müslümanlar olarak bizler, siyaset ve dinin birbirine zıt olduğunu söyleyen görüşü terk etmemiz gerekir; aksine bu ikisi, en önemli akidemiz -ki o bizim dinimizdir- aracılığıyla iç içe girmişlerdir. Yine Müslümanlar olarak bizler, “fıkîhî” ve siyaset ilimleri hakkındaki ter türlü çabanın, Allah Subhanehu'ya ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e itaat olan hedefimizi gerçekleştirmek kastıyla gösterildiğinin bilincinde olmalıyız.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Halil Musab – Pakistan